

наукові географічні читання: збірник матеріалів Всеукр. наук. конференції (м. Суми, 15-17 жовтня 2021 р.). Суми, 2021. С. 195-200.

6. Мамчур О. І., Сідорова С. В. Новітні економічні типології країн світу. *Геополітика і екогеодинаміка регіонів* : науковий журнал. Кримський науковий центр Національної академії наук України. Сімферополь, 2014. Т. 10. Вип. 2. С. 141–146.

7. Шаблій О. Суспільна географія. (Кн. 1. Проблеми теорії, історії та методики дослідження). ЛНУ імені Івана Франка. Львів, 2015. 814 с.

КАТЕГОРІЯ «ПРОСТОРОВИЙ РОЗВИТОК»: ДО ПРОБЛЕМИ ГАЛУЗЕВИХ І МІЖДИСЦИПЛІНАРНОГО ТРАКТУВАНЬ

Моргацький В.М.

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
м. Львів, Україна*

З розвитком урбаністичних, регіональних досліджень, наукових праць щодо природничого чи соціально-економічного розвитку територій постає потреба в обґрунтуванні спільних теоретико-методологічних та методичних підходів для експертів, які займаються відповідними темами. Зокрема, актуалізується науковий погляд щодо трактування категорій, якими послуговуються в інтегрованих аналітичних розвідках. Українські географи в останні роки ще більш ґрунтовно почали працювати над міждисциплінарними проєктами, що стосуються питань стратегічного розвитку територій. Цьому процесу сприяли реформа децентралізації, зміни адміністративно-територіального устрою, потреби в оновленні містопланувальної документації поселень і створенні нових для територіальних громад. А також розробка девелоперами чи архітектурними організаціями локальних просторових планів житлових комплексів, публічних просторів. Таким чином, спільний науково-практичний продукт потребує уніфікації підходів розроблених фахівцями у галузі географії, архітектури і містобудування, економіки, історії, соціології, права тощо. Категорія «просторовий розвиток» може стати складовою теоретико-методологічного конструкту під час обґрунтування чи проведення

інтегрованого аналізу територій. У цьому матеріалі наведемо лише частину дефініцій категорії і спробуємо її обґрунтувати з позиції міждисциплінарного підходу.

Дослідниця у галузі суспільної географії та економіки Любов Шевчук під **сталим просторовим розвитком** розуміє «забезпечення органами самоврядування, регіональними та державними суб'єктами управління ефективної взаємодії та раціонального сполучення соціальних, економічних та екологічних елементів простору життєдіяльності людей для повного та доступного задоволення різноманітних потреб всіх верств населення» [7, с. 22].

Економістка Лариса Морозова трактує **просторовий розвиток** як «відтворювальний процес елементів простору, що функціонує як система речових і енергетичних потоків (сировинних ресурсів, товарів і послуг, організаційних, фінансових і людських капіталів тощо)» [4, с. 174].

Економіст Юрій Павлюк визначає **просторовий розвиток** як «комплекс організаційних заходів управління елементами і зв'язками територій, систему дій, направлених на оптимізацію просторових змін. Він повинен узгоджуватись з державною регіональною політикою, в процесі реалізації якої поєднуються інтереси окремих регіонів із загальнонаціональними, формуються механізми, які забезпечують економічні умови цілісності країни та недопущення невиправданої територіальної та господарської замкнутості й відокремлення» [6, с. 44].

Економістка Анастасія Пандас зазначає, що **просторовий розвиток** «являє собою циклічний процес, викликаний суперечливими наслідками перетворень у соціокультурному або матеріальному середовищі, суб'єктами якого виступають населення, власники нерухомості (включаючи власників земельних ділянок), забудовники, місцеві органи влади, об'єднані інтересами спільного проживання й ведення бізнесу в границях локальних територій» [5 с. 5].

Ще одна економістка Інна Міняйленко наголошує, що **просторовий розвиток** – це «форма координації динамічного процесу кількісних та якісних змін будь-яких явищ, який враховує зв'язки всіх складових, в результаті чого розвиток набуває нового якісного стану у вигляді певного співвідношення елементів системи, що забезпечує отримання синергетичного ефекту» [3].

У методичних рекомендаціях «План розвитку територіальних громад» для представників органів місцевого самоврядування вказано, що **просторовий розвиток** – «це система політик, комплекс усвідомлених дій з управління елементами і взаємозв'язками певної території, спрямованих на оптимізацію змін, що відбуваються. Процес просторового розвитку повинен дозволяти забезпечити гармонійні суспільні зміни території разом із зростаючими матеріальними, духовними потребами мешканців за рахунок максимального ефективного і раціонального господарювання і використання природних ресурсів, не просто спиняючи деградацію довкілля, а створюючи умови для примноження природно-ресурсного потенціалу суспільного виробництва» [1, с. 114].

Економістка Тетяна Калашнікова пояснює, що **простір людського розвитку** є «простором, що забезпечує задоволення основних потреб і стимулює всебічний розвиток особистості, орієнтований на реалізацію цілей сталого людського розвитку і є сукупністю природного ландшафту і розміщених на території місць прикладання праці, інженерних мереж, об'єктів соціальної інфраструктури, які в процесі функціонування створюють певний простір можливостей, що дає змогу населенню, яке проживає на цій території, задовольнити власні соціально-економічні та культурні потреби» [2, с. 142].

Дефініція у трактуванні категорії «просторовий розвиток» поданих у різних публікаціях загалом зводиться безпосередньо до перебігу просторових процесів, прийняття управлінських рішень та їх впливу на функціонування території. При цьому, вкрай опосередковано аргументується важливість особливостей її просторової організації. До того ж, у визначеннях чітко прослідковується суто галузевий підхід. Головно, досліджувану категорію розкривають у своїх публікаціях фахівці-економісти в працях з регіональної економіки. Інтенсивно працюють і науковці / практики у сфері містопланування. Доречно, в цьому контексті, згадати про заснування фахового періодичного видання «Просторовий розвиток» колективом Київського національного університету будівництва і архітектури. Географи теж роблять внесок у дослідження просторового розвитку громад і територій, зокрема і в формування теоретико-методологічних засад в

яких наявне розкриття досліджуваної категорії. Власну аналітику протягом останніх двох десятиліть провадили дослідники Інституту географії Національної академії наук України, а минулого року вони спільно з польськими колегами заснували платформу просторового розвитку. Інтегрований підхід до трактування мало представлений у наукових розвідках, тому з точки зору дослідника-географа можна запропонувати ще й інший до пояснення категорії, але вже більше у міждисциплінарному контексті. А саме **просторовий розвиток** можемо визначити як *якісні зміни властивостей простору внаслідок перетворювальної діяльності спільнот під впливом природних, соціально-економічних, демографічних, культурних процесів, а також реалізованих управлінських рішень*. Очевидно, що воно потребує змістовних уточнень, особливо в тому, що стосується суті «якісних змін» і окресленні «властивостей простору». Колаборація різних фахівців дозволить поєднувати «вужчі» бачення, дати нову якість у розкритті теоретичних та практичних аспектів аналізу просторового розвитку громад і територій.

Списки використаних джерел

1. Васильченко Г., Парасюк І., Єременко Н. Планування розвитку територіальних громад. Навчальний посібник для осіб місцевого самоврядування. Асоціація міст України. Київ. ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ». 2015. 256 с.
2. Калашнікова Т.М. Зміст просторового аспекту процесів людського розвитку. *Демографія та соціальна економіка*. 2019. №3 (37). С. 133-148
3. Міняйленко І.В. Просторовий розвиток регіону: еволюція сучасних уявлень щодо сутності категорії. *Ефективна економіка*. 2013. №11.
4. Морозова Л.В. Принципи просторового розвитку соціально-економічної системи України. *Збірник наукових праць Харківського університету Повітряних Сил*. 2013. Випуск 4(37). С. 174-178
5. Пандас А.В. Методи аналізу та регулювання просторового розвитку великого міста. *Науковий огляд*. 2015. №7 (17). С. 1-20
6. Павлюк Ю.Ю. Просторовий розвиток регіонально-економічних

систем. *Збірник наукових праць ВНАУ. Серія: Економічні науки.* 2011. №2(53). С. 42-47

7. Просторовий розвиток регіону: соціально-економічні можливості, ризики і перспективи: монографія. НАН України, Інститут регіональних досліджень. За редакцією д.е.н., проф. Шевчук Л.Т. Львів. 2011. 256 с.

ПОТРЕБА НАЦІОНАЛЬНОЇ СТАНДАРТИЗАЦІЇ ГЕОГРАФІЧНИХ НАЗВ

Лабінська Г.М.

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
м. Львів, Україна*

Halyna.labinska@lnu.edu.ua

Потреба національної стандартизації географічних назв (ГН) в Україні давно назріла; однак процес слід інтенсифікувати з огляду на усі ті процеси, що мають місце в Україні у зв'язку з війною, дерусифікацією, деколонізацією, декомунізацією. Стандартизована назва – назва, ухвалена офіційним органом з географічних назв, як найбільш прийнята назва об'єкта із числа можливих варіантів. Такий загальносвітовий підхід забезпечить однакове усталене вживання унормованих назв географічних об'єктів у військовій справі, збереженні історичної і культурної спадщини, ЗМІ, кадастрах, міжнародному співробітництві, навігації, національній безпеці, переписах населення, природоохоронній діяльності, при проведенні науково-практичних досліджень, у статистиці, територіальному плануванні і комунальному господарстві, торгівлі, туризмі тощо.

Створений в Україні Державний реєстр географічних назв (ДРГН) вже налічує понад 105 000 назв поселень і одиниць адміністративно-територіального устрою, фізико-географічних та соціально-економічних об'єктів. Ведення Реєстру здійснюють на підставі Закону України “Про географічні назви” від 2005 р. [1]. ДРГН є автоматизованою системою обліку унормованих ГН, яка передбачає постійну актуалізацію за офіційними даними відомостей про найменування та перейменування географічних об'єктів, зміну їх